

L'aigua del riu Ter a Mollet del Vallès.

Del 16 de febrer de 1959 al 24 de gener del 1979

M. Carme Macià Gràcia*

Paraules clau: aigua, pou, dipòsit, abastament, connexió, riu, Ter.

El creixement industrial del nostre país en els segles XIX i XX va portar canvis notables en les viles i ciutats, fins feia pocs anys agrícoles i artesanes. Les transformacions urbanes, sorgides per l'impuls econòmic de les fàbriques i tallers duïen implícites la necessitat d'infraestructures adients i serveis més moderns i eficaços per als ciutadans. Els governants del moment es van trobar amb el repte d'assumir aquests canvis.

L'abastament d'aigua fins als anys seixanta del segle XX a Mollet del Vallès no havia estat un problema en ser una població amb mines i pous suficients per cobrir les necessitats agrícoles i de consum humà. Tant era així que el 6 d'agost de 1910, en una sessió plenària de l'Ajuntament, amb l'assistència de tots els regidors i oberta a tothom, va haver una intervenció del regidor Frederic Ros Sallent comentant que diversos propietaris de Mollet intentaven vendre aigua dels seus pous a l'Ajuntament de Barcelona. L'opinió de tots els regidors va ser unànime i es va acordar "elevar una enérgica protesta al Ayuntamiento de Barcelona". L'Ajuntament de Barcelona va deixar de fer gestions per aquest tema.

A mitjans de la dècada dels sei-

xanta i en pocs anys la situació va canviar: Mollet va viure un augment d'indústries i d'habitants amb els conseqüents problemes d'infraestructures i serveis, com el de poder disposar de forma normal d'aigua per a les llars. Aquella situació va generar tensions en forma de queixes i manifestacions dels veïnats, que l'administració local del moment va intentar pal·liar amb les possibilitats de què disposava. El problema, però, no es va resoldre de forma definitiva fins que es va connectar a la xarxa municipal l'aigua del riu Ter.

Aquesta important obra, des que es va iniciar com un projecte fins que es va materialitzar, va tenir una durada de vint anys, dels quals els darrers deu varen coincidir amb una època de canvis polítics i socials remarcable. L'acabament de la dictadura es veia proper. El creixement industrial de Catalunya, fruit dels plans "de Expansión y de Desarrollo" aprovats per l'estat espanyol, van afavorir l'arribada de persones d'altres comunitats, que fugien de la desocupació i la misèria. Entre el 1960 i el 1975 la població catalana va passar de 3,9 milions d'habitants a més de 5,6 milions, dels quals gairebé un milió s'atribueix a la immigració.

Treballadors agraris d'Andalusia, Extremadura, Aragó i Galícia van venir a treballar sols o amb la família.

Barcelona i les poblacions properes, com l'Hospitalet de Llobregat, Cornellà o Santa Coloma de Gramenet, van ser receptors d'aquest allau migratori. També les comarques del Vallès Occidental i Oriental van experimentar aquests canvis i moltes poblacions tradicionalment agrícoles van haver d'adaptar-se als nous fluxos migratoris. Mollet del Vallès, per la seva situació geogràfica, amb bones comunicacions tant per carretera com per ferrocarril, i perquè disposava, a més, d'aigua abundant en el seu subsòl, va atreure empreses de diferents sectors i va augmentar la població¹ gairebé de forma exponencial:

- Any 19506.614 habitants
- Any 19608.358 habitants
- Any 197020.232 habitants
- Any 197631.163 habitants

La implantació de noves empreses, juntament amb les que ja hi havia, algunes amb processos que requerien una despesa d'aigua important, i l'augment considerable de població van incrementar de forma desmesurada l'extracció d'aigua, fet que va provocar que s'arribés al límit a finals de la dècada.

Quan l'any 1959 s'inicien les converses entre administracions per fer arribar l'aigua del riu Ter, l'Ajuntament qualifica la proposta només com a "interessant", mentre que al cap de deu anys, veient la connexió encara llunyana, està fent importants despeses, buscant i extraient aigua d'on pot, per cobrir i satisfer una demanda que sobrepassa les possibilitats anteriors i que augmenta dia a dia.

En aquest article hem seqüenciat el procés, des del 1959 fins el 1979, any de la connexió provisional, a partir

de les comunicacions documentades entre les administracions. També s'explica el detall de les obres i actuacions municipals que es fan per tal d'alleugerir la creixent mancança d'aigua.

Aquest fet va comportar una llarga relació entre l'administració local (Ajuntament), la provincial (Diputació) i l'estatal (Ministeri d'Obres Públiques i Confederació Hidrogràfica del Pirineu Oriental)² en la qual s'observa una lentitud exasperant. Això que pot ser freqüent en obres de grans dimensions, quan afecta un servei públic de primera necessitat esdevé dramàtic.

Inicis de la connexió amb el riu Ter

El riu Ter neix al Pirineu en el terme municipal de Setcases i desemboca al mar Mediterrani en el municipi de Torroella de Montgrí. Amb una longitud de 208 km i una superfície de conca de 3.010 km², travessa cinc comarques: el Ripollès, Osona, la Selva, el Gironès i el Baix Empordà. En el seu curs hi ha els pantans de Sau i Susqueda, que emmagatzemen 400 milions de metres cúbics d'aigua i envien en direcció a Barcelona un cabal de 8 metres cúbics cada segon.

A Mollet el procés de la connexió d'aigua potable del riu Ter comença el 16 de febrer de 1959, en el Ple ordinari de la Corporació Municipal presidit per l'alcalde Francesc Llorens i Martín (1958-1963). En el punt 2 de l'ordre del dia s'informa de la reunió celebrada a la Diputació de Barcelona i amb altres ajuntaments per tractar del possible abastament d'aigua potable amb cabals del riu Ter. L'estimació de consum era de 150 litres al

¹ Dades extretes del padró municipal de Mollet del Vallès

² Les confederacions hidrogràfiques són organismes autònoms depenent de l'estat espanyol, que tenen com a funció, entre altres, planificar, projectar i executar obres hidràuliques, així com també gestionar i preservar els recursos de la conca assignada. En aquest escrit l'anomenarem "Confederació HPO".

dia per habitant, i calia també fer la previsió de població per a l'any 2000. Els tècnics de la Confederació HPO també esmenten que probablement des d'aquella data a vint anys vista les aigües del subsòl del Besòs serien no potables i per tant no aprofitables per a consum humà a causa de l'increment observat en el seu grau de duresa.

El Ple pren l'acord d'acollir-se als beneficis d'un futur abastament d'aigua procedent del riu Ter. Dos anys abans, el juliol de 1957, s'havia donat a conèixer aquest important projecte, ja que la Confederació HPO l'havia presentat als ajuntaments de Barcelona i de Girona per millorar les necessitats d'aigua potable de la ciutat de Barcelona i les poblacions de la seva àrea d'influència.

El Ple de l'Ajuntament de Mollet ho considera interessant³ per a l'abastament futur i s'acorda que així es comuniqui a la Diputació i s'aporti la documentació requerida.

En data 16 de març del mateix any el secretari envia la següent informació⁴:

El padró municipal a 31 de desembre de 1957 és de 7.508 persones.

La previsió d'habitants per a l'any 2000 és de 17.508 persones.

Els cabals d'aigua de què disposa la població són:

- El pou anomenat de Can Vilaró amb una extracció de 528 m³/dia.

- El pou anomenat de Can Pantiquet, 216 m³/dia.

La tarifa del servei municipal a través del comptador és de 1,30 ptes./m³.

Els ingressos per contribucions, l'any 1958 han estat de 303.431,91 ptes. per contribució urbana i 296.403,22 ptes. per contribució industrial i comerç

Sobta que només es declarassin dos pous, quan a Mollet n'hi havia altres de coneguts. Una possible explicació és que aquests fossin els de cabal més important i estiguessin degudament registrats o declarats.

Del 13 d'agost fins al 15 d'octubre, prorrogat fins al 15 de novembre de 1959, la Confederació HPO va exposar l'avantprojecte signat pel director tècnic Juan M. Compte Guinovart amb data de juliol del 1959, en les seves oficines de Via Laietana.

En aquest avantprojecte figuraven les dades dels documents facilitats per l'Ajuntament en data 16 de març de 1959, amb una variació de la població prevista per a l'any 2000 de 25.000⁵ habitants.

D'altra banda el cabal demanat era de 2.626 m³/dia, els quals, sumats als 744 m³/dia de captació pròpia, feia una xifra de 3.370 m³/dia, xifra que per als 25.000 habitants significava un consum de 135 litres al dia per habitant.

No obstant això, la Comissió d'Urbanisme de la Diputació recomanava fer els càlculs sobre la base de 5.000 m³/dia⁶, que sumats als 744 m³/dia de

³ En aquell dia el tema es considera només "interessant" segons el redactat de l'acta. Anys després les expressions que es faran, davant la demora en les previsions de construcció, seran dramàtiques.

⁴ Aquesta informació era necessària per acollir-se al decret de 14 de novembre de l'any 1958, que entre altres coses assegurava que el 50 % del cost era a càrrec de l'Estat. Observem que la previsió d'habitants va ser molt per sota de la realitat posterior.

⁵ Veiem com en 4 mesos la previsió d'habitants feta per l'Ajuntament per l'any 2000, ha passat de 17.508 que es deia el març, a 25.000 que es diu en l'avantprojecte. Estimació que també va ser errònia ja que el padró de 31 de desembre del 1973 era ja de 24.038 habitants.

⁶ La Comissió d'Urbanisme de la Diputació va estimar millor que el propi Ajuntament les necessitats futures. La xifra destinada a Mollet posteriorment encara va ser superior.

captació pròpia significava que amb un consum de 150 litres per habitant i dia (dissenyat per Barcelona) atendria una població de 38.000 habitants.

La quantitat d'aigua a rebre va quedar fixada, sense més variacions, el 5 d'agost de 1969. En aquesta data el Ple del Consistori dóna la conformitat al cabal assignat de 70 litres/segon, que equival a 6.048 m³/dia. D'acord amb aquest cabal es dimensionaran els conductes fins al dipòsit o els dipòsits distribuïdors de la ciutat. Aquest cabal, 6.048 m³/dia, amb un consum per habitant i dia de 150 litres, podria atendre una població de 40.000 habitants. Si es mantinguessin els 744m³/dia de captació pròpia, la població atesa podia arribar a 45.000 persones.

Tenint en compte que el total d'aigua prevista per als quaranta municipis era de 1.500 litres/segon, els 70 litres/segon per Mollet significaven el 4,66 %. Aquest 4,66 %, o coeficient 0,046, era el factor que s'aplicaria a Mollet per al càlcul dels costos.

Creixement de la població i escassetat d'aigua

La proximitat en el temps ens facilita el fet de poder comptar amb el testimoni de moltes persones que van viure aquesta situació i especialment amb algunes en qui va recaure la responsabi-

litat de fer-se càrrec del tema. En Joan Ventura Maynou i l'Arcadi Viñas Quixalós van ser regidors de l'Ajuntament de Mollet en diferents legislatures, i tots dos van haver d'enfrontar-se amb el problema de l'aigua en uns anys especialment difícils per a aquest servei.

Joan Ventura Maynou va estar de regidor des de febrer de 1964 a febrer de 1971. Aleshores al Consistori eren deu regidors, que es feien càrrec de diversos temes. Es va responsabilitzar de les carteres d'Hisenda, Cultura, Beneficència i Aigües, amb l'alcalde Ramon Carreta Pou (1963-1965) i més tard amb en Fermí Jaurrieta Gallego (1965-1978). El mateix any 1964, al cap de poc mesos d'accedir al càrrec, va tenir l'evidència que l'aigua seria un dels problemes més importants d'aquell mandat. Mollet creixia en habitants, edificis d'habitatges i indústries.

Els pous municipals que hi va haver en funcionament fins al 1971 (fi de la responsabilitat política de Joan Ventura) eren:

- Pou de l'Aiguaviva⁷, a la Riera Seca
- Pou de l'Escorxadador, a la rambla Balmes
- Pou de Can Vilaró (privat) al polígon Can Prat
- Pou del carrer Bilbao (privat)
- Pou de Can Ventalló, al carrer Bernat Metge (aigua per regar)

⁷ El pou d'Aiguaviva fou el primer pou municipal. En sessió del Ple de l'Ajuntament del dia 18 de juny de 1911 es va acordar "censar" (llogar) un terreny a la propietària Assumpció Torredadella Salvador (a Can Pantiquet). El terreny era de 2 quartons d'horta (uns 610 m²), situat al costat de la riera Seca o de la riera Merdans, davant del col·legi Sant Vicenç, al final de l'actual carrer Sant Roc. Es construïria un pou d'aigua potable amb el compromís de la propietària de no construir cap altre pou ni galeria (mina) en els terrenys dels voltants. Aquest pou té l'interès de ser l'origen del servei municipal d'aigua potable de la població. Entre el 1911 i 1912 es van construir el pou, el primer dipòsit anomenat del cementiri de 300 m³, situat en la carretera de Palaudàries prop del pont que travessa la via del tren per anar al cementiri, i la primera xarxa de distribució d'aigua. Al costat del pou també es va fer un safareig conegut amb el mateix nom. El novembre de 1916 l'arquitecte municipal Domingo Sugañes fa un "Escrit de Valoració" de les instal·lacions d'aigua potable de què disposava el servei municipal, en el qual es detallen les característiques tècniques del pou, del dipòsit, dels conductes i de les connexions als habitatges. La valoració és de 45.044 ptes. i els costos de lloguer dels terrenys del pou i del dipòsit són de 80 i 25 ptes./any.

Figura 1. Pou de l'Aiguaviva. Situat a l'av. Pompeu Fabra, abans de la riera Seca, al final del carrer Sant Roc, davant de l'escola pública Sant Vicenç. Foto: A. Collado

- Pou de Can Dragó, al carrer Sant Vicenç

Joan Ventura destaca com a factor decisiu de l'agreuament del problema l'increment de la població en un espai curt de temps, en què es va passar de 8.358 habitants el 1960, a 20.232 el 1970, per la qual cosa les previsions de la Corporació van quedar insuficients.

L'Arcadi Viñas Quixalós va accedir a l'Ajuntament l'any 1971, inicialment pel terç familiar, fins al 1987. Explica que aquella va ser una època força convulsa, ja que eren les acaballes del règim franquista. La necessitat de modificar la societat i accedir a noves estructures més democràtiques i les deficiències que patien els municipis de l'àrea metropolitana per un augment demogràfic incontrolat eren el cavall de batalla de la població, conscient que estava vivint moments de canvis importants. A Mollet, l'ensenyament, les infraestructures i els serveis, entre ells la manca d'aigua, van ser motiu de protestes i manifestacions.

Quan Viñas va entrar de regidor,

l'alcalde Jaurrieta va encomanar-li la cartera de l'Aigua, i després de demanar a l'enginyer municipal un inventari de tota la xarxa es van engegar diferents actuacions. Entre elles, la connexió amb pous de poblacions veïnes com Paret del Vallès i Montmeló. Amb Paret no va arribar a fer-se; en canvi des de Montmeló es va construir una connexió fins al dipòsit del Cementiri. Una altra actuació menor però important va ser la detecció i eliminació de fugues que es produïen en les conduccions antigues.

Les inversions més importants, pel seu cost i per la seva eficàcia, que es van fer entre 1968 i 1978 i que més endavant detallarem son:

- Pou de Can Borrell i primer dipòsit als Pinetons
- Transvasament d'aigua del dipòsit del Cementiri al dipòsit dels Pinetons
- Estació de bombeig de Can Vilaró
- Estació de bombeig de Can Magre i conduccions al dipòsit del Cementiri

Tant l'Arcadi Viñas com en Joan Ventura coincideixen a assenyalar l'acabament dels problemes d'aigua a Mollet després de l'arribada de l'aigua del riu Ter.

Duració de l'obra i actuacions municipals

Fins l'any 1966 no hi ha notícia de la connexió. És de suposar que des de l'any 1959 s'estaven fent els projectes i la planificació de les obres.

En el Ple del Consistori de 14 de juny de 1966 s'aprova subrogar la representació de l'Ajuntament a la Diputació de Barcelona com a "presunto municipio beneficiario de la zona de influencia del nuevo abastecimiento de agua potable a la ciudad de Barcelona". És un tràmit que cal que facin els quaranta municipis (a més de Barcelona) que rebran l'aigua i que deleguen en la Diputació de Barcelo-

na perquè els representi en el termes que s'expliciten. Tot el treball tècnic de col·laboració en el projecte el gestionaria directament l'Ajuntament.

L'any 1967, per una normativa de l'estat espanyol, es va municipalitzar de forma oficial el servei, encara que l'Ajuntament se n'havia fet càrrec des de l'inici, l'any 1911.

El 19 de setembre de 1968 l'Ajuntament aprova "sol·licitar la incorporació al futur Consorci d'usuaris de la portada d'aigua del Ter, en període de constitució, amb els drets i obligacions que la condició de membre comporti".

Els quaranta municipis que se'n beneficiaran, aprofitant la portada d'aigües del riu Ter a Barcelona, inicien el procés per constituir-se en consorci. És evident que la subrogació a la Diputació era per la gestió econòmica durant la construcció, però calia també organitzar-se en un consorci per dialogar amb una sola veu amb la Confederació HPO i amb l'administració estatal.

Les actuacions d'aquests anys marquen un punt d'inflexió en les necessitats d'aigua de Mollet. S'inicia un període de deu anys en què s'intentarà calmar les queixes de la població i pal·liar les mancances cada vegada més greus, amb actuacions més o menys improvisades en espera que l'aigua del Ter arribi.

Pou de Can Borrell i primer dipòsit als Pinetons

El Ple del Consistori va aprovar el 5 de març de 1968 una important

acció. El projecte té el nom de "Captación (a Can Borrell), elevación, depósito de regulación y conducción de aguas a la red de distribución".

El pou per a la captació de les aigües de la mina de Can Lledó estaria situat a Can Borrell, al costat de la masia; segons un sondeig s'estimava el cabal en 50 m³/hora (1.200 m³/dia). Un grup de bombeig impulsaria l'aigua a un nou dipòsit als Pinetons, la part més alta de la població, amb capacitat de 1.000 m³ i forma rectangular. La canonada pujaria de dret des del pou als Pinetons. Des d'allí el conducte de sortida d'aigua es connectaria a la xarxa del barri de Santa Rosa i a la general, situada al carrer que avui és Rafael Casanova.

El cost va ser de 4,1 milions de pessetes; la Diputació hi va ajudar amb 900.000 ptes. i les obres es van acabar el 1970⁸.

Cost de la portada d'aigua del riu Ter

El 27 de juny de 1969 la Diputació de Barcelona, en sessió plenària, va informar del cost del projecte en els termes següents: "la cuantia de les aportaciones necesarias (el cost total del projecte) asciende a 3.730.955.293 pesetas, de las cuales corresponden al Estado 1.865.477.645 ptas., al Ayuntamiento de Barcelona 1.515.700.589 ptas. y a los restantes municipios beneficiarios 349.777.059 pesetas".⁹

La xifra de 3.731 milions de pessetes de l'època ja feia preveure la

⁸ L'any 1980 va fer-se el conducte elèctric per controlar el funcionament de les bombes d'impulsió segons el nivell de l'aigua del dipòsit i la disponibilitat del pou. El fet que no s'instal·lés d'inici és un senyal indicatiu de les presses i d'una certa improvisació.

⁹ Sobre aquesta xifra de 350 milions, el 30 de novembre del 1976 la Diputació va informar els ajuntaments beneficiaris que s'havia produït un augment pressupostari que afectava els quaranta municipis en un increment total de 57.637.052 ptes., un 16,4 % sobre el previst el 1969. D'aquests 57 milions, la Diputació es va fer càrrec de la meitat, i l'altra meitat a repartir: a Mollet li va correspondre el 4,6 %. De la resta del projecte no som coneixedors de si hi van haver desviacions.

Figura 2. Pou de Can Borrell. Situat al parc de Can Borrell, prop de la masia del mateix nom. Foto: A. Collado

complexitat tècnica del projecte i el llarg període d'execució; es tractava de portar aigua a Barcelona i a quaranta municipis més, a través de territoris de les comarques de Barcelona i travessant més de cinquanta municipis de les de Girona.

En el mateix Plenari es va aprovar una "operación de crèdit, por un importe total de 350.875.000 pesetas, cantidad que permitirá hacer efectivas las aportaciones municipales a la obra indicada". Eren quaranta els municipis beneficiats de les comarques de Barcelona.

El 31 de març de 1971, a la seu de la Diputació de Barcelona, com a entitat subrogada pels quaranta municipis, se signa una operació de crèdit amb el Banco de Crédito Local de España, un préstec de 350.875.000 ptes. a retornar en deu anys per anualitats. Aquesta quantitat significa que cada any els quaranta municipis han de pagar un total de 48,2 milions de pessetes (amortització més interessos).

La Diputació i l'Ajuntament de Mollet el 23 d'abril de 1971 van signar un conveni pel qual Mollet pagaria 10 anualitats iguals de 2.251.150 pessetes (amortització més interessos) a la Diputació, aportant trimestralment 562.788 ptes. La primera anualitat tenia venciment el 31 de març de 1972.

Aigua per a la indústria

A Mollet, les empreses captaven l'aigua dels seus propis pous. Les de gran consum d'aigua com ITISA, Merck¹⁰, Can Fàbregas, Texlene, Sinorkao, Tenería Franco Española, La España Industrial SA o Cosmos de Tints (del sector tèxtil i químic) disposaven de pous de captació i processos de descalcificació o desmineralització segons les seves necessitats. L'aigua potable de consum per al personal era de petit volum.

A partir de l'1 de gener de 1968 té activitat en els polígons industrials de Can Magarola i Can Magre l'empresa Aguas de Mollet SA. La seva finalitat era el subministrament d'aigua a les empreses d'aquests polígons.

Aguas de Mollet SA tenia pous propis, dipòsits i xarxa de conductes. Un dipòsit elevat de 50 m³, de base quadrada, situat al mig de Can Magarola, construït de formigó armat, i un altre dipòsit de 1.000 m³, de forma rectangular, situat a tocar del camí de Sant Valerià de Mollet a Lliçà de Vall, en una elevació prop de l'actual camp de Tir al plat. En l'actualitat hi ha un altre dipòsit de forma cilíndrica.

El 13 d'octubre de 1972 l'Ajuntament de Mollet i Aguas de Mollet SA signen un conveni pel qual l'Ajuntament dóna "la pertinente concesión administrativa (a aquesta sociedad),

¹⁰ ITISA i Merck, per motius diferents, durant el període d'escassetat van vendre aigua al servei municipal.

para el abastecimiento del agua, con las condiciones que se enumeran (segueixen deu apartats, entre els quals destaquem):

a).-Que la concesión no podrá ser por tiempo superior a quince años.

f).-El ámbito o demarcación en la que podrán prestar el servicio de suministro de agua quedará limitado a la zona industrial de "Can Magarola", así como a la zona urbana de "Can Pantiquet" pudiendo hacerse extensivo únicamente a la zona industrial de "Can Magre".

h).-Vendrá obligada la Sociedad a suministrar agua al Servicio Municipal de agua potable a través de las instalaciones de propiedad municipal¹¹, siempre que el Ayuntamiento lo solicite y sea preciso.

j).-.. la concesión podrá ser renovada, por un período de cinco años más".

Terminis per rebre la connexió

El dia 2 d'abril de 1973 la Confederació HPO contesta el requeriment d'informació sobre l'execució de les obres que l'Ajuntament ja havia fet de forma reiterada a la Diputació. El cap d'enginyers diu:

- "El Proyecto está aprobado definitivamente en su Tramo "C+"". (Mollet és inclòs en aquest tram).

- "No se ha convocado el Concurso Subasta de las obras en espera de que estuviera redactado el proyecto de la Toma "G+" (S. Cugat, Ripollet,...) que pudiera hacer cambiar el trazado correspondiente a la Toma "C+"".

- "Como resultado de ello y no habiendo cambios sensibles que tener

en cuenta se procederá en breve a la contratación de las obras, lo que hace suponer que para el verano del año 1974¹² esa ciudad dispondrá del agua del Ter".

Amb el títol "El problema de la escasez de agua potable", hi ha un document preparat pel secretari de l'Ajuntament, amb data de juliol de 1973, en el qual s'indiquen algunes de les causes del problema, com la forta sequera que s'està patint des de l'hivern, l'augment de la població amb la consegüent construcció d'habitatges i l'establiment de noves indústries que n'incrementen l'extracció.

Després es detallen les actuacions i les inversions econòmiques que s'han fet per solucionar-ho, com l'adquisició i el condicionament de pous municipals i altres obres. Es destaquen la construcció d'un segon dipòsit als Pinetons, amb un cost de 4.099.163 ptes.; les obres de condicionament de pous i instal·lacions de bombes elevadores en els pous de Ca n'Arimon, Can Borrell, Escorxador, Sans i Vilaró per 1.321.562 ptes.; el sondeig per trobar noves captacions i l'estudi hidrogeològic del terme municipal per 359.275 ptes., i l'adquisició del pou anomenat de Bernat Metge per 250.000 ptes.

L'escrit acaba donant com a solució definitiva la connexió de la xarxa al riu Ter, actuació que no depèn només de l'Ajuntament, ja que els tràmits estan iniciats i s'han pagat dues anualitats del préstec a la Diputació per un import de 3.494.483 ptes.¹³, del conveni que es va signar el 23 d'abril de 1971, i on es puntualitza: "día de San Jorge". En l'escrit no hi figura cap destinatari,

¹¹ Al dipòsit del Cementiri arribava un conducte de 100 mm de diàmetre que venia de Aguas Mollet SA.

¹² La data no es va complir. Sorpren que el 2 d'abril del 1973 es doni aquesta informació i que l'aigua del Ter no arribi a Mollet fins a gener del 1979.

¹³ Aquesta quantitat correspon a menys de dos anualitats.

i pel que sembla és un recull de tota la situació que s'està vivint en aquell moment, encarregat per l'Ajuntament per difondre a la població.

En un article de *El Correo Catalán* del mes de juny d'aquell any, s'explica que les famílies molletanes només disposen d'aigua dues hores al dia. Les causes que dóna el periodista són la sequera, l'increment d'indústries prop del riu Besòs, l'augment de la població i sobretot una "falta de previsió per part de qui correspon de les necessitats a curt i llarg termini". També explica que unes 200 persones van anar a l'Ajuntament per demanar informació i que l'alcalde va rebre una comissió de 15 veïns, amb qui després d'una hora de conversa va arribar als compromisos que passarien camions cisternes pels carrers a fi que tots els veïns que ho necessitessin poguessin tenir aigua; que es limitaria el consum d'aigua en obres i altres punts amb la finalitat de que hagi major cabal per ús domèstic; que abans de 15 dies i amb l'acabament d'unes conduccions en construcció el problema de l'aigua a Mollet quedaria resolt, i que passats 15 dies l'Ajuntament tornaria a informar el veïnat.¹⁴

Conclou que els veïns van marxar conformes i esperant que les promeses es complirien.

Transvasament d'aigua potable del dipòsit del Cementiri al dipòsit dels Pinetons

Amb data 28 d'agost de 1973 l'enginyer municipal va elaborar un segon informe amb el títol: "Sobre el trasvase de agua potable".

Tractava del transvasament d'aigua del dipòsit del Cementiri, de 300 m³, al segon dipòsit dels Pinetons. El dipòsit del Cementiri rebia aigua dels pous

però la seva xarxa de canonades de distribució era molt antiga, petita i insuficient. El nou dipòsit dels Pinetons, de 1.000 m³ i de forma rectangular, tenia una xarxa de distribució de canonades nova i amb més capacitat per arribar als nous barris. Mentre no arribava l'abastament del Ter, previst que anés directament als Pinetons, calia aprofitar al màxim les possibilitats dels pous i dels dipòsits, i van decidir fer una estació de bombeig al dipòsit del Cementiri, que enviava l'aigua per una nova canonada a la dels Pinetons. L'escassetat d'aigua i la seva deficient xarxa de distribució feia que la situació fos molt complicada.

Entre altre coses, l'informe diu:

"A) Debido a la urgencia, por tratarse de una primera necesidad, para la localidad, se comenzarán las obras sin redacción de proyecto previo, solamente con las indicaciones técnicas más precisas para la ejecución. Posteriormente se irá redactando el proyecto siguiendo todos los trámites legales". La frase de "sense redacció de projecte" indica una gran improvisació i un arriscat desconeixement del possible cost.

"B) Se trasvasará todo el caudal del depósito del cementerio al de Els Pinetons, ya que según manifiestan el Sr. Alcalde y demás miembros de la Corporación, desde el depósito de Els Pinetons existe ya red de distribución para toda la localidad". Dóna a entendre que l'enginyer segueix les indicacions dels polítics i que ell desconeix força la situació real. S'entén que els problemes que sorgeixen els justificarà el govern municipal.

El traçat de la canonada passa pel carrer Agricultura, fa que travessi la carretera de Gallecs a l'alçada de la masia de Can Borrell i segueix el re-

¹⁴ Article publicat a *El Correo Catalán* el dia 27 de juny de 1973, signat per J.S. Esquirol.

corregut que ja tenia la que anava del pou de Can Borrell als Pinetons. En treballar sense projecte, es va travessar la carretera sense permís, en aquells anys sota la jurisdicció de la Diputació. La feina es va fer en una nit: tallada la carretera, feta la rasa, muntada la canonada i refeta la carretera. Tot amb la presència de l'alcalde Jaurrieta, que va assumir personalment la responsabilitat de la transgressió, segons testimonis presencials.

L'execució d'aquest transvasament es va fer a la tardor de 1973. La instal·lació requeria una bomba centrífuga de 120 m³/hora, i 1.500 m de canonada d'aigua de 20 cm de diàmetre.

Obres amb urgència

Tota l'extensa documentació que es conserva a l'Arxiu Municipal de Mollet dona testimoni de les diferents idees, propostes i actuacions que es van dur a terme en el període de 1969 fins a la connexió amb el Ter. Algunes, com ja hem explicat, amb caràcter d'urgència i sense presentar els documents amb les característiques tècniques que demanaven les administracions superiors. Aquesta situació es dona també en la construcció i modificació dels pous en la zona de Can Magre a prop del riu Tenes, per a la qual cosa la Comissaria d'Aigües del Pirineu Oriental¹⁵ requereix a l'Ajuntament de Mollet en cinc escrits, des de setembre de 1973 fins a juliol de 1975, que presenti els documents necessaris.

Altres són del 12 de novembre de 1975 i de l'11 de maig de 1976, amb la queixa que l'Ajuntament ha fet obres de modificació i noves captacions d'aigües sense autorització,

Figura 3. Dipòsit del Cementiri de 300 m³. Conegut amb aquest nom perquè està situat a prop del cementiri, en la confluència dels carrers Palaudàries, via de Ronda i plaça Frederic Ros, davant del pont del ferrocarril Barcelona a Puigcerdà. La torre de ventilació fou restaurada en els anys noranta. Foto: A. Collado

concretament a prop del riu Tenes. Es refereixen als tres pous de Can Magre (Can Magre Vell, Can Magre Metàlic i Can Magre Gran). Deien entre altres coses que “de no complir lo que se indicava se impondrían sanciones, se daría cuenta de tal conducta al Excmo. Sr. Gobernador Civil (llavors Rodolfo Martin Villa) y se obligaría a desmontar los mecanismos”. Eren temes iniciats l'agost de 1973.

Aquests comunicats són indicatius de les actuacions d'urgència de la Corporació Municipal de Mollet per obtenir millores dels cabals d'aigua d'allà on sigui. Fer-ho dins de la legalitat o les normatives existents quedava en segon lloc.

Un estudi hidrogeològic d'abril de 1973 de tot el terme municipal va assenyalar la Vinyota, Can Prat i l'Escorxador com a zones més destacades amb quantitats importants

¹⁵ És un organisme que depenia llavors de la Direcció General d'Obres Hidràuliques. Entre altres funcions té la de controlar les concessions d'aigües de domini públic, de policia d'aigües i de les lleres, inspecció i vigilància dels aprofitaments públics, i anàlisi i control de la qualitat de les aigües.

d'aigua, i d'entre ells era la Vinyota la que en donava amb més abundància. En aquest lloc es va decidir la construcció d'un nou pou al costat de l'antic Garbí, amb una producció de 100 m³/hora.

Altres actuacions foren la compra d'aigua a pous privats com el d'ITISA i Can Dragó. La compra a ITISA es va materialitzar l'1 de març de 1973, quan l'Ajuntament i l'empresa signen un pacte. Recordem que ITISA en aquelles dates estava en procés de liquidació. En el pacte s'especifica, entre altres coses, que se "subministrarà un cabal d'aigua de la mina de la seva propietat equivalent a la que pugui ser extreta, sense interrupció, per una bomba que subministrarà el propi Ajuntament (...). Es facturarà mensualment a 0,10 ptes./m³ segons indiqui el comptador".

El 27 de juny de 1974 l'Ajuntament envia una comunicació dirigida a l'enginyer en cap de la Comissaria d'Aigües del Pirineu Oriental, en què li demana "relación de los mismos (pous existents en aquest terme municipal), con expresión de sus propietarios y lugar de emplazamiento de los mismos y a ser posible fecha de su legalización, a la mayor brevedad posible". L'Ajuntament necessita conèixer tots els pous existents en la ciutat, segurament amb dos objectius: demanar la cessió o el lloguer de les aigües captades i controlar-ne les extraccions.

A pesar de tot aquest seguit d'actuacions, el problema persistia. A vegades se solucionava el cabal, però hi havia l'inconvenient afegit de la pressió insuficient per les noves edificacions més altes, que obligava a augmentar les dimensions de les conduccions i instal·lar petites bombes de pressió en els baixos dels edificis més alts.

El 16 de febrer de 1974 i el 5 de desembre del mateix any l'Ajuntament torna a demanar informació a la Confederació HPO com a ampliació de la que van donar en l'escrit del 2 d'abril de 1973 en què asseguraven l'arribada de l'aigua per a l'estiu de 1974. No hi ha resposta.

El 7 de juliol de 1975 el Ple de l'Ajuntament, alarmat, constata que el projecte encara està en període d'informació pública. Era evident que el més calent era a l'aigüera i que la data de recepció de aigua del Ter era imprevisible. L'Ajuntament també observa que no figuren en el projecte la construcció del dipòsit d'emmagatzematge i prega que el projecte d'aquest dipòsit es tramiti "con la celeridad y coordinación suficiente (...) para que pueda tenerse el depósito construido al mismo tiempo que finalicen las restantes obras". És fa palès que en l'Ajuntament de Mollet són enceses totes les alarmes i temors d'incompliments o manca de coordinació.

Mollet es va adherir a un possible trasvasament d'aigua de l'Ebre

La Diputació de Barcelona, presidida per Juan Antonio Samaranch, va aprovar el novembre de 1974 una moció d'urgència adreçada al govern de Madrid, en la qual es demana que s'apliqui una solució per l'aprofitament de l'aigua sobrant del cabal del riu Ebre. Ho justificava dient entre altres coses:

"La necesidad primaria más acuciante que presenta la provincia y prácticamente toda Cataluña, es la falta de agua. Se han producido situaciones dramáticas (...), los recursos existentes en la cuenca del Pirineo Oriental serán absorbidos por la demanda, hacia el año 1980 (...), se concluye

que, tanto por tecnología, como por coste, habida cuenta del volumen de agua que se requiere a plazo medio, la solución adecuada es el aprovechamiento de parte de los recursos sobrantes del río Ebro”. Prosegueix la moció, després de dades tècniques, dient que: “La salinización de las aguas y la regresión del Delta del Ebro (...) es un claro ejemplo de aquellos problemas a solucionar; (...) que la disminución de las disparidades se produzca, no frenando el crecimiento de las provincias más adelantadas, sino acelerando el de las más atrasadas”.

La moció d'urgència conclou amb l'acord de: “Manifiestar al Gobierno de la Nación (...) la preocupación de la Provincia de Barcelona ante los posibles retrasos que pudiera experimentar la realización del proyectado aprovechamiento, lo que situaría a la región catalana al borde del col·lapse”¹⁶.

També es va aprovar demanar l'adhesió d'aquesta petició a les poblacions de l'àrea propera a Barcelona, afectades d'escassetat d'aigua. En sessió plenària del 13 de gener de 1975, l'Ajuntament va aprovar: “Adherirse plenamente a la petición de la Diputación provincial de Barcelona (...) a que se considere por el Gobierno de la Nación de interés provincial y nacional el aprovechamiento integral de las aguas del Ebro (...) con la preocupación de que los posibles retrasos que pudieran experimentar la realización del proyectado aprovechamiento podría suponer una grave situación para Cataluña, Barcelona y concretamente para Mollet del Vallés”.

Estació de bombeig de Can Vilaró

El 4 d'agost de 1975 s'aprova una de les altres importants accions que l'Ajuntament fa per millorar la captació d'aigües pròpies: és una reforma en l'estació de bombeig del pou de Can Vilaró. Aquest pou estava situat a prop del restaurant de Can Prat. Les obres consistiran en la construcció d'un petit dipòsit de 20 m³, situat sota terra, que rep l'aigua de tres pous propers.

Un pou que aboca l'aigua a aquest dipòsit és el propi de Can Vilaró, de capacitat 40 m³/hora; un altre situat molt a prop és l'anomenat de Can Prat, de capacitat 20 m³/hora, i l'altre és l'anomenat Garbí, situat a prop però a l'altre costat de la via del tren pel costat del poble, amb una capacitat 100 m³/hora. No es va considerar necessari incloure en aquesta obra el pou de Ciurans, de propietat privada i a qui ja es comprava aigua.

Des d'aquest dipòsit de 20 m³, i a través d'unes bombes, s'impulsen els 160 m³/hora a una conducció que va directament al dipòsit del Cementiri, pujant per l'actual carrer del Carme. Aquest projecte és conegut com “Estació de bombeig de Can Vilaró”.

Estació de bombeig de Can Magre i conduccions al dipòsit del Cementiri

L'any 1976 l'Ajuntament aprova un projecte d'obres en els pous de Can Magre de gran importància per a la futura connexió. Es tractava de la construcció d'una estació de bombeig, consistent en un dipòsit de 30 m³ equipat amb dues potents bombes, tancades en una caseta; una canalització (un conducte directe al dipòsit del

¹⁶ Els termes emprats indiquen una situació crítica, o que es vol presentar com a crítica, i que afectaria tot el territori. En la major part dels quatre folis de la moció es defensa la necessitat de construir l'aqüeducte Ebre-Pirineu Oriental. Els arguments són evitar el possible col·lapse de la “regió”, enfront de les opinions en contra de concentrar a Catalunya massa recursos i habitants. Darrera d'un problema real, potser magnificat, es reivindica que Catalunya lideri l'economia de l'Estat

Cementiri) i canalitzacions d'aigües a l'estació de bombeig, que provenien, entre d'altres, de Parets, Montmeló, el pou de Ciurans, el de Can Vilaró...

Tot el projecte tenia un pressupost de 7.000.097 ptes. i va tenir un cost extra de 829.961 ptes. El contracte es va signar el 15 de març i l'obra fou acabada en la primavera de 1977.¹⁷

Ja existia una conducció directa dels pous de Can Magre Vell, Can Magre Metà·lic i Can Magre Gran, que, units en un sol conducte, arribava al dipòsit del Cementiri. També hi arribava aigua de la mina de Can Subirà (coneguda també com de Can Matons) de Santa Maria de Martorelles, que va adquirir i construir l'Ajuntament l'any 1933¹⁸.

La nova construcció d'un conducte més gran, des de l'estació de bombeig al mateix dipòsit, va permetre que la canonada de l'aigua del riu Ter, que estava previst que passés al costat de Can Magre, fos connectada directament encara que d'una manera temporal, a aquest conducte, la tardor de 1978. A través d'aquesta connexió va arribar l'aigua del Ter el gener de 1979, de forma provisional, abans de la seva conducció definitiva directament al dipòsit dels Pinetons.

Les darreres accions

L'any 1976 s'intensifiquen els comunicats entre administracions. El 23 de gener, l'Ajuntament torna a demanar informació a la Confederació HPO, insistint en la importància de l'obra per la ciutat. El 19 de maig de 1976 en un altre escrit es reitera la necessitat de rebre l'abastament del Ter, fan recordatori de les reclama-

cions anteriors i referència a reunions amb el Governador Civil de Barcelona, demanant "active los trámites para la adjudicación de las obras". Després de disset anys encara no està feta l'adjudicació de les obres del tram C.

El 13 de juliol, en un nou escrit, l'Ajuntament demana a la Confederació HPO "la fecha aproximada en la que se calcula podrán dar comienzo las obras". Es tenen notícies que estan adjudicades però no se sap quan començaran ni quan acabaran.

El 30 de juliol de 1976 és la Diputació qui a través del seu negociat d'Intervenció s'ha queixat que l'Ajuntament de Mollet està en descobert perquè no paga les seves obligacions. L'Ajuntament accepta l'impagament i argumenta que "ha tenido que adquirir tal abastecimiento [d'aigua] mediante la compra de otros caudales a particulares (...) y ello obliga a destinar cantidades excesivas en sustitución de la que ya debía disponerse de la traida del rio Ter". El pressupost destinat a la compra d'aigua del Ter es gasta, i de llarg, comprant i traient aigua d'on poden.

El 30 de novembre de 1977 el BOE d'aquesta data publica i exposa a informació pública una relació d'afectats per les obres del nou projecte d'abastament d'aigua del riu Ter a Mollet del Vallès i d'altres poblacions. Són quinze dies d'informació pública.

L'any 1978 s'entra en la fase final. El 20 d'abril de 1978 l'Ajuntament procedeix a l'expropiació i ocupació de les finques (a Mollet n'eren dues), així com també ho fan en els seus territoris les altres poblacions afectades: Parets, Lliçà de Vall, Lliçà de Munt,

¹⁷ La situació és tan crítica que s'adjudica l'obra sense licitacions ni comparança amb altres proveïdors. La Diputació va ajudar amb 5 milions de pessetes (Informació en el Ple del 6 de febrer de 1978).

¹⁸ Vegeu l'article d'Agustí Morera "La portada d'aigua de Santa Maria de Martorelles a Mollet del Vallès durant la II República" en aquest mateix número de Notes.

Figura 4. Dipòsits d'aigua en els Pinetons. El rectangular, de 1.000 m³, construït l'any 1970, i el circular, de 2.000 m³, construït l'any 1978. Foto: A. Collado

146

Martorelles, Santa Maria de Martorelles, Palau de Plegamans i San Fost de Campsentelles. Ara sembla que s'està a prop de l'objectiu final. Les finques són expropiades i ocupades, es poden obrir les rases i instal·lar les canonades.

Durant l'any 1978 la Confederació HPO acaba la construcció d'un dipòsit de 2.000 m³ de forma cilíndrica als Pinetons. La capacitat d'emmagatzematge d'aigua de la ciutat és en aquelles dates de:

- 300 m³ en el dipòsit circular del Cementiri, construït l'any 1911-1912.
- 1.000 m³ en el dipòsit rectangular situat en el turó dels Pinetons, construït l'any 1970.
- 2.000 m³ en el dipòsit circular situat també en el turó dels Pinetons construït l'any 1978.¹⁹

El 26 de setembre de 1978, l'alcalde Fermí Jaurrieta va dimitir. En l'acta corresponent al Ple especial que es va celebrar aquell dia, hi ha un es-

crit dirigit als regidors en què explica els motius que el van dur a prendre aquesta decisió. Parla de manifestacions en contra seu, amenaces i insults, sense poder comptar amb el suport de les forces d'ordre públic.

Segurament es refereix a les greus manifestacions que s'havien organitzat aquell mateix mes i que es van publicar en la premsa nacional, on es parla de 400 persones que van tallar la carretera, aleshores N-152, ara C-17, en protesta per les deficiències en ensenyament. L'endemà n'hi va haver una altra en el mateix Ajuntament, sense arribar a cap acord. Jaurrieta confirma que va dimitir pels problemes en ensenyament en una entrevista en el *Mundo Diario* de la qual es fa ressò el setmanari comarcal *Comarca al Día*.

En aquesta revista hi ha un article amb dures crítiques. Entre elles, s'explica que corren rumors i sospites en relació a la salubritat de l'aigua per consum domèstic i afegeix que en aquells dies Mollet estava sense subministrament, amb els dipòsits buits i mancats de tractament. També s'esmenta el contracte signat per assolir la connexió amb el Ter i que les obres estan en fase encara inicial. L'article, en un to demagògic, fa esment d'alguns rumors sense fonament que corrien per la població i que van donar peu a algunes "llegendes urbanes" en relació a l'escassetat i les restriccions d'aigua. Aquests fets es van produir per la persistència del problema que, amb més o menys intensitat, anava patint el veïnat des de feia anys.²⁰

La qüestió de l'aigua, sense esmentar-la i per tot el que hem exposat, va

¹⁹ Amb posterioritat s'han construït un altre dipòsit en el Cementiri i dos més en el turó dels Pinetons.

²⁰ *Comarca al Día* de 30 de setembre de 1978. L'article de l'entrevista el signaven Joaquim Elcacho i Antonio Raval. El segon article no duia signatura.

ser d'una gran dificultat en la legislatura de l'alcalde Jaurrieta. En l'escrit d'acomiadament també al·lega "múltiples ocupaciones particulares" que, segons diu, li exigien especial i més gran dedicació. Els dotze regidors assistents al Ple, dels setze que formaven el Consistori, van acceptar la dimissió, per la qual cosa passaria a ocupar l'alcaldia el primer tinent d'Alcalde, Josep Ribas Cuní, feta la notificació prèvia al Governador Civil.

La connexió

Finalment, la tan desitjada connexió arribaria pocs mesos després. L'aigua venia dels pantans de Sau i Susqueda i de la presa del Pasteral, des d'on es portava a l'Estació Potabilitzadora de Cardedeu. Des d'allà era impulsada per bombes a Barcelona i als altres quaranta municipis de les comarques, com ara Mollet. Aquest procés amb poques variacions encara està en funcionament.

El 23 de gener de 1979, en la Sala d'Actes de l'Ajuntament, es reuniren l'enginyer director de les obres, en representació del Director de la Confederació Hidrogràfica del Pirineu Oriental, empresa constructora, amb l'alcalde Josep Ribas i els regidors tinent d'alcalde Joan Pedragosa i Arcadi

Viñas. D'aquesta reunió se'n va aixecar una acta en la qual es detalla en tres punts i quatre clàusules la posada en funcionament del servei, fent constar aspectes tècnics i obligacions per a les dues parts. Va quedar per escrit que el dia 24 del mes de gener de 1979, i de comú acord, s'iniciava el subministrament d'aigua del riu Ter a Mollet del Vallès, amb una connexió provisional, que seria definitiva, el 1983.

El Ple de l'Ajuntament va ratificar l'acord en una sessió extraordinària el dia 25 del mateix mes de gener, en què se li atorga rang d'acord municipal i s'acorda donar publicitat del fet a la població.

Les fonts orals coincideixen que a partir d'aquest moment es van acabar els problemes d'aigua, a pesar de les previsibles aturades per ajustaments i darreres modificacions. Va ser un procés llarg i complex, que també es va resoldre en les poblacions veïnes al voltant de les mateixes dates.

L'aigua del riu Ter va ser la solució a una mancança que després de tants anys semblava gairebé impossible de resoldre. Mollet del Vallès avui gaudeix d'aigua potable per al veïnat i les empreses sense restriccions, només amb la de fer-ne l'ús adequat, que imposa el gaudi d'un bé preuat i escàs.

Bibliografia

- BAQUÉ, E. (1996) L'aigua potable a Mollet. Notes, 10: 185-192. Mollet del Vallès.
- BAQUÉ, E. (1995) Mollet : La gestió de l'aigua via satèl·lit. Notes, 9: 127-144. Mollet del Vallès.
- CARCELLER, F. (2001). La història del Servei Municipal d'Aigua de Mollet del Vallès. Ajuntament de Mollet del Vallès, Col·lecció Domènec Sugrañes, 2. Mollet del Vallès.
- GORDI, J. i VILAGINÉS, J. (Coord.) Moledo 993 – Mollet 1993 (1993). Varis autors. Ajuntament de Mollet del Vallès.

Arxius i fonts documentals

- AHMMDV: Arxiu Històric Municipal de Mollet del Vallès.
- AHDP: Arxiu Històric de la Diputació de Barcelona.
- ACVO: Arxiu Comarcal del Vallès Oriental.

Font orals

- Joan Ventura Maynou
Arcadi Viñas Quixalòs